

1. ENDRINGER I FORSKRIFTEN KAPITTEL 1 – ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Til § 1-1 Virkeområde

Endringen i § 1-1 er en teknisk ombygging av gjeldende bestemmelse.

Til § 1-2 Formål

I § 1-2 inntas en formålsbestemmelse som er identisk med lovens formålsbestemmelse slik denne lyder etter lovendringen.

2. ENDRINGER I FORSKRIFTEN KAPITTEL 2 – SAKSBEHANDLING

Til § 2-1 Søknad

I samsvar med forslaget i Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) om å oppheve energilovens regler om forhåndsmelding som en tilpasning til reglene om melding og konsekvensutredning i plan- og bygningsloven, oppheves gjeldende regler i forskriften om forhåndsmelding og erstattes av en egen generell bestemmelse om krav til søknader i § 2-1.

§ 2-1 slår fast at søknad om konsesjon skal oppfylle de krav som følger av energiloven § 2-1 samt de øvrige krav som følger av forskriften. Utfyllende krav til søknader følger av § 3-2 for elektriske anlegg, § 4-3 for omsetningskonsesjon, § 4-8 for markedsplasskonsesjon og § 5-2 for fjernvarmeanlegg.

Til § 2-2 Tildeling av konsesjon

I samsvar med Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) forskriftsfestes det i § 2-2 at tildeling av konsesjoner etter energiloven skal skje på grunnlag av objektive, transparente og ikke-diskriminerende kriterier. Bakgrunnen er elmarkedsdirektivets regler om krav til tildelingskriterier, jfr. Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) s. 20 – 21.

Departementet vil bemerke at bestemmelsen neppe har noen selvstendig betydning ved siden av alminnelige forvaltningsrettslige regler om blant annet myndighetsmisbruk og forvaltningens adgang til å stille vilkår for tillatelser, men bestemmelsen innføres for å avklare eventuell tvil om direktivets krav er oppfylt i norsk rett.

3. ENDRINGER I KAPITTEL 3 – ELEKTRISKE ANLEGG

Til § 3-2 Innholdet i søknader om konsesjon for elektriske anlegg

Det vises til punkt 2 ovenfor. Endringene i § 3-2 er utelukkende tekniske og endringer uten realitetsendring i forhold til gjeldende § 3-2. Strekpunktene i gjeldende bestemmelse erstattes av bokstaver i tillegg til språklige endringer i bokstavene c, e, g og h.

Til § 3-3 Områdekonsesjon

§ 3-3 tilsvarer gjeldende § 3-5 om områdekonsesjon med enkelte mindre presiseringer. Innholdet i gjeldende § 3-3 videreføres i § 5B-1 om energiplanlegging, jfr. § 5B-1 under punkt 7 nedenfor. Bakgrunnen for flyttingen av gjeldende § 3-5 til § 3-3 er å klargjøre at vilkårsbestemmelsen i § 3-4 knytter seg til både anleggs- og områdekonsesjoner.

§ 3-3 annet ledd er en presisering av gjeldende § 3-5 annet punktum. Presiseringen er i samsvar med praksis for hvilke tilfeller det kan være aktuelt å gi slike utvidede områdekonsesjoner. Hittil er det bare i avgrensede områder med et betydelig bymessig preg det er meddelt slike konsesjoner i tråd med den opprinnelige intensjonen. Slike konsesjoner er meddelt typisk i større byer som Oslo, Bergen og Trondheim. Kriteriet "betydelig bymessig preg" forskriftsfestes i stedet for dagens formulering om "fordelingsverk med utstrakt bruk av anlegg med høyere spenning" for å unngå tvil om bestemmelsens rekkevidde.

Til § 3-4 Vilkår for konsesjon på elektriske anlegg

§ 3-4 tilsvarer gjeldende forskrift § 3-4 med mindre endringer.

I forhold til gjeldende § 3-4 bokstav a første ledd er ordet "kundene" tatt ut av ordlyden. Hensikten med dette er å presisere at plikten til å sikre en tilfredsstillende leveringskvalitet også har en side mot forholdet til andre aktører i kraftsystemet, eksempelvis eiere av omliggende nett.

I § 3-4 første ledd ny bokstav c er det presisert at det skal tas beredskapsmessige hensyn ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg. Presiseringen synliggjør koblingen mellom energiloven kapittel 6 om beredskap og forskriften kapittel 6 om beredskap og kapittel 3 om elektriske anlegg. Presiseringen skal bidra til at beredskapskonseptet blir en integrert del av konsesjonærenes ordinære aktiviteter. Det følger direkte av energiloven § 6-4 at selskaper som driver virksomhet som omfattes av energiloven kapittel 6, kan pålegges for egen regning å sette i verk de sikringstiltak som NVE i hvert enkelt tilfelle finner påkrevd. Dersom gjennomføringen av et pålegg medfører vesentlige utgifter for selskapet som ikke oppveies av tilsvarende fordeler, fastsetter NVE det vederlag selskapet skal ha. Departementet anser at de kostnadsmessige ulempene knyttet til plikten til å ta beredskapsmessige hensyn etter § 3-4 første ledd bokstav c er ivaretatt direkte i loven § 6-4.

I § 3-4 oppheves annet ledd i bokstav a og b som overflødig ved siden av forskriften § 7-2 og energiloven § 7-1 slik denne lyder etter lovendringen. Det følger nå klart av loven at departementet fører kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av energiloven blir overholdt. Av forskriften § 7-2 følger at NVE skal utføre dette tilsynet.

Tilsvarende oppheves gjeldende bokstav c tredje og fjerde ledd. Tredje og fjerde ledd er ikke nødvendige ved siden av energiloven § 7-3 som etter delegasjon vil gi NVE kompetanse til å fastsette tvangsmulkt ved overtredelse av lov, forskrifter, konsesjonsvilkår eller pålegg gitt i medhold av energiloven. Gjeldende bokstav c første og annet ledd blir ny bokstav d.

Til opphevelsen av gjeldende §§ 3-5, 3-6 og 3-7

Gjeldende § 3-5 videreføres som nevnt som § 3-3 uten større realitetsendringer, og § 3-5 kan derfor oppheves.

Gjeldende § 3-6 om lokal energiplanlegging oppheves som følge av forslaget om ny § 5B-1 i energiloven om energiplanlegging. Innholdet i gjeldende § 3-6 videreføres imidlertid i det vesentligste i forskriften § 5B-1 sammen med øvrige regler i gjeldende forskrift om regional kraftsystemplanlegging. Det vises til punkt 7.

Gjeldende § 3-7 bokstav a oppheves som følge av lov 11. mai 2001 nr. 20 om endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (energiloven). Lovforslaget innebærer at lovhjemmelen for såkalt lovpålagt enøk i dagjeldende § 3-4 nr. 5 er opphevet og forskriftsbestemmelsen er dermed bortfalt.

Gjeldende § 3-7 bokstav b om leveringskvalitet oppheves. En egen forskriftsbestemmelse om leveringskvalitet er inntatt som ny § 5A-3 på bakgrunn av ny § 5A-3 om samme i energiloven. Det vises til punkt 6.

Gjeldende § 3-8 om rasjonering oppheves og erstattes av § 5A-2, jf. ny § 5A-2 i energiloven om rasjonering. Det vises til punkt 6.2.

4. ENDRINGER I KAPITTEL 4 – OMSETNING AV ELEKTRISK ENERGI

4.1 Bakgrunn

Gjeldende energilovforskrift kapittel 4 inneholder bestemmelser som utfyller og konkretiserer kravet i energiloven om omsetningskonsesjon. Etter endringene i energiloven, jfr. Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) og Innst. O. nr. 112 (2000-2001), inneholder loven egne bestemmelser om måling, avregning, fakturering og organisert markedsplass. Videre er det i loven foretatt enkelte små endringer og presiseringer, for eksempel knyttet til markedsadgang og tariffer, nøytral opptreden fra nettselskapenes side og annen bruk av ledningsnettene enn til overføring av kraft.

Endringene i energiloven gir behov for enkelte endringer i energilovforskriften kapittel 4. Nye §§ 4-6 til 4-8 gir mer konkrete bestemmelser om måling, avregning, fakturering og organisert markedsplass. I tillegg foretas enkelte mindre endringer av energilovforskriften som ikke er knyttet til endringer i energiloven. Endringene og de nye bestemmelsene medfører i hovedsak ikke at reguleringen etter kapittel 4 blir mer omfattende, men at det blir et klarere juridisk grunnlag for eksisterende regulering.

Til § 4-1 Formålet med omsetningskonsesjon

Ordlyden i § 4-1 er omformulert. Omformuleringen medfører ingen realitetsendring i formålsbestemmelsens innhold.

Formålet med omsetningskonsesjonsordningen er å sikre en samfunnsmessig rasjonell kraftomsetning og nettvirksomhet, jfr. energilovens formålsbestemmelse. Ordningen skal legge til rette for et effektivt kraftmarked og en effektiv drift, utnyttelse og utvikling av elektrisitetsnettet. En samfunnsmessig rasjonell kraftomsetning og nettvirksomhet ivaretar kundenes interesser, og skal hindre at virksomhetene utnytter sin monopolstilling overfor kundene.

I forhold til gjeldende formålparagraf er presiseringen om å ivareta kundenes interesser fjernet. Dette innebærer ikke at betydningen av, og hensynet til, kundenes interesser skal reduseres. Etter departementets syn er hensynet til kundenes interesser ivaretatt gjennom bestemmelsens krav til samfunnsmessig rasjonell kraftomsetning og nettvirksomhet. Videre skal det tas hensyn til allmenne og private interesser.

Til § 4-2 Virkeområdet for omsetningskonsesjon

Omsetningskonsesjonsordningen etter loven § 4-1 omfatter før lovendringen både produsenter, omsettere, netteiere, operatører for produksjon eller nett, systemansvarlig og markedsplassen for fysisk kraftomsetning (Nord Pool ASA).

Innføring av egen markedsplasskonsesjon, jfr. loven § 4-5, medfører at drift og organisering av markedsplass ikke lenger vil være regulert gjennom omsetningskonsesjon. Dersom markedsplasskonsesjonær selv forestår clearing, vil virksomheten bli regulert gjennom markedsplasskonsesjonen. Er en tredjepart motpart i clearing, vil denne være omsetningskonsesjonspliktig.

Omsetningskonsesjonsordningen regulerer i dag Statnett som netteier, systemansvarlig, avregningsansvarlig og sentralnettsoperatør. Ny § 5-A 1 i energiloven medfører at departementet gir forskriftsbestemmelse om systemansvaret og tildeler myndigheten til å utøve systemansvaret på nærmere fastsatte vilkår. Ny § 4-3 i energiloven om måling, avregning og fakturering medfører det samme når det gjelder disse områdene. Avregnings- og systemansvar, herunder systemansvarligs organisering av regulerkraftmarkedet, vil ikke lenger kreve omsetningskonsesjon. Tilsvarende vil oppgaver knyttet til systemansvar og måling og avregning være regulert i egne forskrifter, og således ikke lenger være vilkår i den enkelte konsesjonærs omsetningskonsesjon.

I forhold til bestemmelsens annet ledd gjøres det oppmerksom på at å drive fordelings- og overføringsnett blant annet omfatter tariffing av netjtjenester. Presiseringen i gjeldende annet ledd om at blant annet de som har leveringsplikt er konsesjonspliktige er fjernet. Presiseringen anses som unødvendig da ingen har leveringsplikt uten at de eier overførings- eller fordelingsnett, og medfører ingen endring i hvilke subjekter som er å betrakte som konsesjonspliktige enheter. Som følge av at plikter knyttet til utøvelse av systemansvaret skal reguleres gjennom forskrift og ikke gjennom vilkår i omsetningskonsesjonen, er eksempelet i gjeldende annet ledd bokstav b om enheter som forestår driftskoordinering tatt ut av ordlyden i forskriften § 4-2 annet ledd.

Nytt tredje ledd åpner for at det kan meddeles konsesjon på forenklede vilkår til enheter der konsesjonspliktig virksomhet er av begrenset omfang. Slike konsesjoner meddeles også i dag.

Fjerde ledd tilsvarende i all hovedsak gjeldende tredje ledd om unntak fra konsesjonsplikt. Av fjerde ledd bokstav b fremkommer det at unntaket ved videreformidling av elektrisk energi i forbindelse med utleie av bygninger eller anlegg til bolig eller næringsvirksomhet også skal gjelde administrasjon av bygninger eller anlegg til bolig eller næringsvirksomhet. Eksempel kan være sameier eller borettslag som samlet inngår avtale om kraftleveranse og netjtjenester. Endringen er en presisering av hva gjeldende unntak er ment å omfatte, og er ikke å anse som en utvidelse av unntaket. Det presiseres at unntaket gjelder for videreformidling ved utleie eller administrasjon av bygninger eller anlegg til bolig eller næringsvirksomhet, og er ikke knyttet til fellesmåling.

Når det gjelder begrepet administrasjon, er dette avgrenset til en fullmektig som selv ikke har økonomisk interesse av å videreformidle elektrisk energi. En tredjepart som opptre på egne vegne og som har en egen økonomisk interesse av videreformidling av elektrisk energi, vil være omsetningskonsesjonspliktig. Gjeldende presisering om at unntaket kun gjelder dersom utleier ikke har områdekonsesjon, fjernes. Presiseringen anses som unødvendig da alle som har områdekonsesjon også er omsetningskonsesjonspliktige.

I fjerde ledd er det inntatt ny bokstav d om at det ikke er konsesjonsplikt i tilfeller hvor dette må anses som åpenbart unødvendig.

Endringene i § 4-2 medfører i liten grad materielle endringer. Med unntak av markedsplass for fysisk kraftomsetning og oppgaver i forbindelse med systemansvaret og avregningsansvaret, skal omsetningskonsesjonsordningen i hovedsak omfatte de samme subjekter som før lovendringen, men med enkelte tilpasninger og mindre endringer i selve konsesjonen for enkelte konsesjonærer.

Til § 4-3 Innholdet i søknader om omsetningskonsesjon

Gjeldende § 4-3 endres noe. Strekpunktene i gjeldende bestemmelse erstattes av bokstaver. I første ledd bokstav c tas det inn et nytt punkt om at søknad skal inneholde

siste års regnskap og årsberetning, eller for nytt selskap vedtekter, åpningsbalanse og budsjett i samsvar med lov av 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap (regnskapsloven) og god regnskapsskikk. Gjeldende § 4-3 annet ledd som spesifiserer flere krav til vedlegg til søknad om omsetningskonsesjon, oppheves. Det følger av § 7-1 første ledd bokstav a at NVE i forskrift kan fastsette utfyllende krav til søknad.

Til § 4-4 Vilkår for omsetningskonsesjon

§ 4-4 bokstav b om inntekter ved salg av netttjenester tilsvarer i all hovedsak gjeldende § 4-4 bokstav b annet ledd. Annet punktum er endret til at inntekten over tid skal dekke kostnadene ved drift og avskrivning av nettet, samt gi en rimelig avkastning på investert kapital gitt effektiv drift, utnyttelse og utvikling av nettet. Departementet vil med denne presiseringen understreke at ikke bare drift, men også utnyttelse og utvikling av nettet skal være effektiv for at nettselskapene skal oppnå en normalavkastning på investert kapital. Med utvikling av nettet omfattes langsiktige tilpasninger fra netteiers side, herunder investeringer i nettanlegg. Det presiseres i denne sammenheng at alternative løsninger til investeringer i nett kan gi en mer effektiv løsning for netteier enn investering i nettanlegg. Endringen i forskriften innebærer ingen realitetsendring, men vil samsvare med hvordan tolkningen og praksisen av gjeldende bestemmelse i § 4-4 bokstav b har vært.

Det presiseres videre at investert kapital er gitt ved førstegangs historisk anskaffelseskostnad, korrigert for årlige avskrivninger iht. Norges energiverkforbunds publikasjon 355 – 1989. Denne presiseringen inneholder ingen realitetsendring i forhold til dagens praksis, men er en stadfestelse av de definisjoner og begreper som er lagt til grunn ved utformingen av regelverket for reguleringen med inntektsrammer. Det vises blant annet til at de oppskrivninger av kapitalen som er godkjent av NVE er gjennomført for å sikre at selskapenes bokførte verdi gjenspeiler førstegangs historisk anskaffelseskostnad fratrukket årlige avskrivninger.

Ny § 4-4 bokstav c om annen virksomhet stiller krav om en samfunnsøkonomisk riktig fordeling av kostnadene ved etablering og drift av nett som også benyttes til annen virksomhet enn overføring av kraft. Dette er nærmere begrunnet i Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) der det blant annet heter:

" Målet er å sikre at nettariffen gjenspeiler en mest mulig samfunnsøkonomisk riktig fordeling av de faste og variable kostnadene mellom de ulike tjenestene."

Hensikten er derfor å verken regulere kostnader eller inntekter fra annen virksomhet etter energiloven. Departementet vil presisere at konsesjonærene etter § 4-4 bokstav a plikter å føre separate regnskap for ulike virksomhetsområder. Merkostnader knyttet til bruk av nettet til annen virksomhet enn overføring og distribusjon av elektrisk energi skal etter gjeldende regelverk henføres direkte på virksomhetsområdet. Formålet med bestemmelsen i § 4-4 bokstav c er å klargjøre grunnlaget for å fastsette særskilte regler for hvordan felleskostnader og kostnader for driftsmidler som ikke direkte kan henføres, skal fordeles mellom virksomhetsområdene. Det er i denne sammenheng ikke noe prinsipielt skille mellom nye og eksisterende nettanlegg.

Ny § 4-4 bokstav d er en videreføring av gjeldende § 4-4 bokstav b med oppdatering av ordlyden i henhold til praksis. I det nye første leddet presiseres det at konsesjonæren skal sørge for markedsadgang for alle som etterspør netttjenester til ikke-diskriminerende og objektive punkttariffer og vilkår, jfr. Ot.prp. nr. 56 (2000-2001). Det presiseres at bestemmelsen er viktig for å legge til rette for et effektivt kraftmarked.

For det andre presiseres det i annet ledd at utformingen av punkttariffene skal være slik at de i størst mulig grad gir signaler om effektiv utnyttelse og effektiv utvikling av nettet. Dette erstatter ordlyden i gjeldende § 4-4 bokstav b om at tariffene i størst mulig grad skal reflektere belastningen på nettet. Hensikten er å angi et mål i forskriften, i stedet for virkemiddelet. Tariffer som gjenspeiler belastningen på nettet er et virkemiddel for å gi signaler om effektiv utnyttelse av nettet. Ny ordlyd i forskriften vil også gi en klarere økonomisk faglig føring for den videre utviklingen av overføringstariffene.

Gjennom ordlyden "effektiv utvikling av nett", gir forskriften føringer om å vektlegge de langsiktige signalene ved vurderingen av tariffene, jf. St.meld. nr. 29 (1998-99) Om energipolitikken. Samfunnsøkonomisk effektiv utnyttelse av en ressurs oppstår i følge økonomisk teori hvis den prises til kortsiktig grensekostnad. Det er vanlig å forutsette at tariffledd som avhenger av løpende energi skal søke å reflektere grensekostnaden ved bruk av overføringsnettet. Ordlyden "i størst mulig grad gi signal om..." henspeiler at beregningen av tariffledd som avhenger av løpende energi ikke er den eksakte grensekostnad, men at beregningen av tariffledd som avhenger av løpende energi bør etterstrebe å komme i nærheten av grensekostnaden. Dagens andre tariffledd i de ulike tariffene har ikke til hensikt å gi signal om effektiv utnyttelse og effektiv utvikling av nettet, og skal ideelt sett ha helt nøytral virkning på aktørenes adferd. De andre tariffleddene skal i hovedsak sørge for tilstrekkelige inntekter til netteier.

Det presiseres også at tariffene kan differensieres, men at differensieringen ikke kan være vilkårlig. Tariffene kan for eksempel differensieres etter nettnivå, forskjeller i brukstid og fordeling over tidsperiode eller etter avtaler om utkobling. En eventuell differensiering må kunne begrunnes ut fra relevante nettforhold og kriteriene må være objektive og kontrollerbare.

Gjeldende ordlyd i § 4-4 bokstav b tredje ledd om at konsesjonæren må tilby like tariffer fjernes i ny bokstav d, men er ivarettatt gjennom at punkttariffene skal være ikke-diskriminerende. Endringen i ordlyden innebærer ikke at konsesjonærene i større grad tillates å tilby ulike tariffer. I denne sammenheng vises det til at tariffene skal være ikke-diskriminerende og skal i størst mulig grad gi signaler om effektiv utnyttelse og effektiv utvikling av nettet.

Sammenslutning av tilgrensende nettområder kan gi samfunnsøkonomiske gevinster og vil bidra til utjevning av tariffene mellom områdene. For å bidra til at sammenslutninger av tilgrensende nettområder blir realisert, kan det derfor i en overgangsperiode dispenseres fra kravet om ikke-diskriminerende tariffer, jfr. Ot.prp. nr. 56 (2000-2001). Dispensasjon krever i følge forarbeidene til lovendringen blant annet at tariffene i utgangspunktet er markert forskjellige. Departementet anser det ikke som hensiktsmessig at dispensasjonen skal gis i energilovforskriften, men at et generelt

unntak kan gis i forskrifter gitt av NVE, eventuelt at NVE kan gi dispensasjoner gjennom enkeltvedtak.

Ny § 4-4 bokstav e stiller krav om at nettselskap skal opptre nøytralt og ikke-diskriminerende. Nøytral og ikke-diskriminerende opptreden er viktig for å sikre et effektivt kraftmarked. Det gjelder blant annet ved leverandørskifte, nytilknytning av kunder og valg av faktureringsrutiner. Bestemmelsen er imidlertid generell, og skal kunne anvendes i alle tilfeller det oppstår spørsmål om nettselskapets opptreden er nøytral eller ikke-diskriminerende. Det presiseres at bestemmelsen retter seg mot nettselskapets opptreden, og ikke mot organisasjonsformen.

Ny § 4-4 bokstav f stiller krav om at konsesjonær på eget tiltak skal informere om tariffer, vilkår for bruk av og tilknytning til nettet og at konsesjonæren på forespørsel skal gi kunder informasjon om beregning av tariffer og vilkår. Dette er viktig for å sikre kundenes informasjonsrettigheter og for å sikre et effektivt kraftmarked.

Ny § 4-4 bokstav g om samordning av nett og nettjenester gir i første ledd NVE kompetanse til gjennom enkeltvedtak å fastsette hvilke nettanlegg som skal inngå i sentralnettet. Sentralnettet er gitt en funksjonell forståelse og det anses derfor som hensiktsmessig at sentralnettets utstrekning fastsettes ved enkeltvedtak og ikke ut fra kriterier angitt i forskrift.

Annet ledd gir NVE hjemmel til å stille krav om tariffmessig samordning og oppdeling av nett og nettjenester, og nærmere vilkår for hvilke anlegg som skal omfattes. I utgangspunktet er det netteier som fastsetter tariffer for sitt nett. Bestemmelsen er tatt inn for å kunne benyttes hvis det skulle oppstå situasjoner hvor tariffingspraksisen, for eksempel på grunn av oppdelt eierskap eller manglende koordinering, kan oppfattes som særdeles urimelig for nettkundene.

Til ny § 4-5 Måling, avregning og fakturering

Ny § 4-5 om måling, avregning og fakturering vil blant annet sammen med § 7-1 bokstav i gi klarere hjemmel for NVEs forskrift om måling, avregning og samordnet opptreden ved kraftomsetning og fakturering av nettjenester.

I ny § 4-5 annet ledd heter det at fakturering skal gjennomføres på en måte som bidrar til at sluttbruker bevisstgjøres sitt forbruk av elektrisk energi, og skal omfatte både nettjenester og kjøp av elektrisk energi. Det forutsettes at nærmere forskriftsbestemmelser om fakturering knyttet til § 4-5 annet ledd ikke benyttes til å gi mer detaljerte regler enn det som er nødvendig for å bevisstgjøre husholdninger om sitt strømforbruk, og derigjennom bidra til en effektiv energibruk.

Det vises til Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) der det heter at det i medhold av loven § 4-3 kan stilles krav til kvalitet på måleverdier og systemer for måling og avregning.

Til nye §§ 4-6 - 4-8 Om markedsplasskonsesjon

Nord Pool ASA forestår organisering og drift av markedsplass for fysisk omsetning av elektrisk energi. Selskapet har i dag omsetningskonsesjon med tilpassede vilkår for markedsplass. Markedsplassen for fysisk omsetning av elektrisk energi skiller seg vesentlig fra de funksjoner som øvrige omsetningskonsesjonærer innehar. I energiloven § 4-5 er det derfor innført en egen konsesjonsordning for organisering og drift av markedsplass (markedsplasskonsesjon). Nye §§ 4-6 – 4-8 konkretiserer ordningen med markedsplasskonsesjon nærmere.

Markedsplassen for fysisk omsetning av elektrisk energi utfisjonerer fra Nord Pool ASA pr. 2. januar 2002 og overføres til Nord Pool Spot AS. Det er således Nord Pool Spot AS som vil drive konsesjonspliktig virksomhet.

Til ny § 4-6 Formålet med markedsplasskonsesjonen

Ny § 4-6 angir at formålet med markedsplasskonsesjon er å bidra til effektiv prisdannelse i kraftmarkedet. For å oppnå dette skal markedsplassen blant annet etablere og drive effektive, hensiktsmessige og tillitvekkende handelssystemer, samt handelsregler.

Til ny § 4-7 Virkeområdet for markedsplasskonsesjon

Konsesjonsordningen omfatter organisering og drift av markedsplass for handel med elektrisk energi for fysisk levering. Departementet understreker at tilrettelegging for handel med bilaterale avtaler om fysisk kraftlevering ikke omfattes av konsesjonsordningen.

Markedsplasskonsesjon medfører ansvar for at aktørene tilbys en tilfredsstillende clearingtjeneste. Clearing innebærer å være motpart i de avtaler som aktørene inngår ved å handle på markedsplassen, og å garantere for oppgjør. Clearing av finansielle kraftderivater reguleres av verdipapirhandelloven, jfr. Ot.prp. nr. 53 (2000-2001) og Innst. O. nr. 104 (2000-2001). Clearing av fysiske kraftkontrakter reguleres av energiloven. Den som er motpart i de handler som aktørene inngår på markedsplassen er derfor konsesjonspliktig etter energiloven. Konsesjonær kan overlate clearingen til nøytral tredjepart. En slik tredjepart er omsetningskonsesjonspliktig, og vil få omsetningskonsesjon med tilpassede vilkår.

Markedsplassen for fysisk omsetning av kraft spiller en viktig rolle i utøvelsen av systemansvaret. Blant annet har markedsplassen gjennom regulering gitt av myndighetene disposisjonsrett til overføringskapasiteten over flaskehalsene i nettet i planleggingsfasen. Konsesjonæren må videre følge regelverket som gjelder for systemansvaret.

Ut fra bl.a. markedsplassens betydning for systemansvaret ble det i Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) vist til at det på det nåværende tidspunkt anses som hensiktsmessig at konsesjon kun tildeles én markedsplass for fysisk kraftomsetning. Det er imidlertid i forarbeidene til energiloven presisert at dette ikke innebærer noe lovfestet monopol for drift av markedsplass for fysisk omsetning av kraft.

I Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) heter det blant annet:

"Ettersom det er vanskelig å definere begrepet markeds plass på en klar og entydig måte, vil det kunne oppstå en rekke uforutsette tvilstilfeller. "

For å avgjøre tvilstilfeller legger departementet i annet ledd opp til at NVE avgjør spørsmål om det foreligger konsesjonsplikt.

Til ny § 4-8   Vilkår for markeds plasskonsesjon

Ny § 4-8 angir vilkår ved tildeling av konsesjon til markeds plass for fysisk omsetning av elektrisk energi. NVE kan ved tildeling av markeds plasskonsesjon utdype vilkårene. Bestemmelsene tilsvarer i stor grad de vilkårene som blir stilt i gjeldende omsetningskonsesjon til Nord Pool.

Bokstav a fastslår at konsesjonæren skal bidra til en effektiv prisdannelse og en hensiktsmessig kraftflyt.

Bokstav b krever at konsesjonær skal opptre nøytralt og ikke-diskriminerende, herunder at aktørene skal sikres nøytral og effektiv tilgang på informasjon som har betydning for prisdannelsen.

Bokstav c pålegger konsesjonæren å utforme en hensiktsmessig infrastruktur, handelsregler, aktøravtaler, samt systemer for sikkerhetsstillelse og oppgjør som sikrer tillit og forutberegnelighet for aktørene.

Bokstav d regulerer konsesjonærens inntekter ved organisering og drift av markeds plassen. Inntektene skal dekke kostnadene, samt gi en rimelig avkastning ved effektiv drift. Reguleringen av markeds plassen skal sammen med konkurranse fra bilateral handel sikre at markeds plassen drives effektivt, og at det ikke genereres en monopolprofitt.

Bokstav e gir hjemmel til at det kan settes ytterligere vilkår om konsesjonærens informasjonsplikt overfor myndighetene.

Bokstav f fastslår at konsesjonæren skal bidra til en effektiv utøvelse av systemansvaret. Bestemmelsen understreker at konsesjonæren har forpliktelser i forhold til systemansvarlig. Slik hjemmel er nødvendig siden markeds plassen for fysisk omsetning av elektrisk kraft spiller en viktig rolle for utøvelsen av systemansvaret.

Til ny § 4-9   Konsesjonens varighet

Gjeldende § 4-5 om konsesjonens varighet oppheves og inntas i ny § 4-9. Konsesjon for omsetning av elektrisk energi og markeds plasskonsesjon kan gis for inntil 10 år. Gjeldende annet ledd sier at kortere varighet kan benyttes dersom departementet finner det påkrevet. Dette anses overflødig sett hen til formuleringen i første ledd. Någjeldende tredje ledd blir nytt annet ledd. Bestemmelsen sier at konsesjonen ikke kan overdras. Når det gjelder forbudet mot overdragelse av konsesjon, viser

departementet til merknadene til dagjeldende energilov § 2-3 som omtales i Ot.prp. nr. 43 (1989-90) s. 87, og som er videreført i någjeldende § 2-2. Der fremgår det at ny konsesjonsplikt utløses på erververens hånd ved direkte erverv av den konsesjonspliktige virksomhet, samt at konsesjonsplikt også utløses ved erverv av mer enn 90 prosent av aksjene i selskaper som driver konsesjonspliktig virksomhet. Gjeldende praksis for konsesjonsbehandling knyttet til overdragelser, aksjeerverv og omorganiseringer knyttet til konsesjonspliktig virksomhet etter energiloven er ikke endret.

5. ENDRINGER I FORSKRIFTEN KAPITTEL 5 – FJERNVARME

Til § 5-1 Konsesjonsplikt for fjernvarmeanlegg

Det foretas mindre tekniske endringer i gjeldende § 5-1 om konsesjonsplikt for fjernvarmeanlegg. I første ledd utelates henvisningen til energiloven § 5-1. Det foretas videre en språklig ombygging av gjeldende annet ledd uten realitetsendringer.

I nytt tredje ledd presiseres det med hjemmel i energiloven § 5-1 tredje ledd at fjernvarmeanlegg som skal forsyne offentlige institusjonsbygg, større forretningsbygg, industriell virksomhet, borettslag eller boligsameier kan unntas konsesjonsplikt ved enkeltvedtak fra konsesjonsmyndigheten. Hvorvidt det skal gis unntak fra konsesjonsplikten for et slik anlegg vil bero på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Departementet gjør oppmerksom på at anlegg som unntas konsesjonsplikt i medhold av bestemmelsene, ikke omfattes av unntak fra byggesaksreglene fastsatt i forskrift om kontroll i byggesaker (SAK) med hjemmel i plan- og bygningsloven.

Til § 5-2 Innholdet i søknader om konsesjon for fjernvarmeanlegg

I § 5-2 foretas mindre språklige justeringer og oppdateringer. Strekpunktene erstattes av bokstaver. I første ledd bokstav c foretas det i tråd med forslaget til ny § 5B-1 i forskriften å endre "innpassing i lokal energiplan" til "innpassing i energiplan".

I bokstav g og h gjøres det også språklige justeringer uten realitetsendringer.

I § 5-2 inntas en egen ny bokstav f om at søknaden skal inneholde resultat av eventuelle konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven.

Til § 5-3 Vilkår for konsesjon for fjernvarmeanlegg

På samme måte som i § 3-4 oppheves gjeldende § 5-3 bokstav a annet ledd og bokstav b annet ledd. Bestemmelsene er overflødige ved siden av energiloven § 7-1 slik denne lyder etter lovendringen og forskriften § 7-2. Det følger nå klart av loven at departementet fører kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av energiloven blir overholdt. Av forskriften § 7-2 følger det at NVE skal utføre dette tilsynet.

Tilsvarende oppheves gjeldende § 5-3 bokstav c fjerde og femte ledd. Fjerde og femte ledd er ikke nødvendige ved siden av energiloven § 7-3 som etter delegasjon vil gi NVE

kompetanse til å fastsette tvangsmulkt ved overtredelse av lov, forskrifter, konsesjonsvilkår eller pålegg gitt i medhold av energiloven. Gjeldende bokstav c første, annet og tredje ledd blir ny bokstav d.

I § 5-3 ny bokstav c er det presisert at det skal tas beredskapsmessige hensyn ved planlegging, utførelse og drift av fjernvarmeanlegg. Det vises til tilsvarende endring i § 3-4 første ledd bokstav c og merknadene til denne.

6. NYTT KAPITTEL 5A – SYSTEMANSVAR, RASJONERING OG LEVERINGSKVALITET

6.1 Ny § 5A-1. Systemansvar

Ny § 5A-1 om systemansvaret skal sikre hjemmelsgrunnlaget for systemansvaret og sikre at systemansvaret utøves på en samfunnsmessig rasjonell måte.

En tilfredsstillende leveringskvalitet og et effektivt systemansvar er viktig for å oppnå et effektivt kraftmarked. Hovedoppgaven til systemansvarlig er å sikre momentan balanse mellom den samlede produksjon og den samlede bruk av kraft hensett til kraftutvekslingen med tilknyttede utenlandske systemer med tilfredsstillende leveringskvalitet til enhver tid. For å utføre denne oppgaven må systemansvarlig koordinere disposisjonene til alle som helt eller delvis eier eller driver produksjon eller nett, sluttbrukere, omsettere og organisert markedsplass. Dette gir systemansvarlig hjemmel til å gi pålegg til aktørene angående utøvelsen av systemansvaret. Påleggene kan for eksempel gjelde:

- fastsetting av elspotområder og handelsgrenser
- fastsetting av overføringsgrenser
- fastsetting av regulerstyrke og effektreserver
- tekniske krav til anlegg
- koordinering av driftsstanser
- vern og røleplanlegging
- krav til anmeldelser og produksjonsplaner
- fastsetting av koblingsbilde
- krav til målinger
- prinsipper for jordstrømkompensering og bruk av systemvern
- fastsettelse av prosedyrer for innrapportering av driftsforstyrrelser og gjennomføring av feilanalyser
- kriterier for utveksling av informasjon og rutiner for håndtering av driftsforstyrrelser.

Departementet vil presisere at det er viktig at systemansvarlig har fokus rettet mot å oppnå et effektivt kraftmarked, f.eks. når det gjelder flaskehalshåndteringen. I den sammenheng er det viktig at metoden for flaskehalshåndtering i størst mulig grad vektlegger de fysiske forholdene i nettet og gir markedsaktørene signaler om dette.

Bestemmelsen om at systemansvarlig skal være nøytral og uavhengig i forhold til aktørene i kraftmarkedet må sees i sammenheng med bestemmelsen om at systemansvaret skal utøves på en samfunnsmessig rasjonell måte. En samfunnsmessig rasjonell utøvelse av systemansvaret innebærer å velge de virkemidler og løsninger som samlet sett gir de laveste kostnadene for samfunnet. Den systemansvarliges målsetning er ikke å oppnå overskudd.

Systemansvarlig skal opptre nøytralt og uavhengig i den forstand at det ikke skal tas spesielle hensyn til enkeltaktører, men at hensynet til hva som er samfunnsmessig rasjonelt skal være førende. For å sikre den systemansvarliges nøytralitet er det viktig at systemansvarlig ikke har økonomiske interesser i den ordinære kraftomsetningen. Departementet legger derfor til grunn at uavhengigheten gjelder i forhold til aktørene i den ordinære kraftomsetningen. Systemansvarlig må videre ikke forskjellsbehandle brukere av nettet, kraftomsettere eller netteiere.

Systemansvarlig skal overvåke utviklingen av kraftsystemet og holde myndighetene løpende orientert om utviklingen i effekt- og energibalansen.

Videre skal systemansvarlig bidra til at overføringsnettet bygges ut på en samfunnsmessig rasjonell måte. I den sammenheng skal systemansvarlig vurdere alternative løsninger til økt overføringskapasitet, og ta hensyn til overføringsbehovet i underliggende regional- og distribusjonsnett.

Bestemmelsen om at systemansvarlig kan kreve all tilgjengelig regulerytelse anmeldt i regulerkraftmarkedet skal sikre at systemansvarlig får tilgang på all effekt som er i systemet ved pressede driftssituasjoner. Markedsaktørene setter derimot prisen på den anmeldte regulerytelsen.

Bestemmelsen om at systemansvarlig i ekstraordinære driftssituasjoner kan foreta tvangsmessig utkobling av forbruk er ment som en siste mulighet for systemansvarlig, og skal kun benyttes når alle andre mulige løsninger er anvendt. For å følge opp dette, samt vurdere dette i forhold til andre deler av reguleringen, for eksempel dagens ordning for å ivareta leveringskvaliteten i nettet, tas det inn en bestemmelse om at systemansvarlig kan bli ilagt en kostnad hvis det benyttes tvangsmessig utkobling av forbruk. Departementet ser det som hensiktsmessig at NVE kan ilegge systemansvarlig en kostnad forbundet med tvangsmessig utkobling av forbruk. I henhold til gjeldende regelverk vil Statnett være omfattet av KILE-ordningen. KILE-ordningen vil også gjelde ved kortvarig tvangsmessig utkobling. Det er ikke hensikten at systemansvarlig skal betale erstatning til forbrukere som eventuelt vil bli berørt av kortvarig tvangsmessig utkobling under systemansvaret. Departementet forutsetter at systemansvarlig benytter alle andre mulige virkemidler før kortvarig tvangsmessig utkobling tas i bruk.

Når det gjelder brudd på aktørenes lydighetsplikt overfor systemansvarlig, ser departementet det som naturlig at kompetanse til å pålegge sanksjoner av offentligrettslig karakter, som for eksempel tvangsmulkt, ikke legges til systemansvarlig. NVE vil etter henvendelse fra systemansvarlig kunne pålegge tvangsmulkt eller andre sanksjoner i medhold av energiloven kapittel 7 overfor de som ikke etterkommer den systemansvarliges pålegg under systemansvaret.

6.2 Ny § 5A-2. Rasjonering

Bakgrunnen for ny § 5A-2 om rasjonering er ny § 5A-2 i energiloven.

Gjeldende § 3-8 i forskriftene slår fast at departementet kan iverksette rasjonering etter energiloven § 5A-2 når det på grunn av "ekstraordinære forhold" er eller kan bli knapphet på elektrisk energi, og det ut fra allmenne hensyn finnes påkrevet for å sikre at energien blir best mulig utnyttet.

Når det gjelder hva som er "ekstraordinære forhold", vil departementet vise til at det i Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) er fremholdt at høye kraftpriser i seg selv ikke er betrakte som ekstraordinære forhold. For øvrig påpekes det i Ot.prp. nr. 56 (2000-2001):

"Når det gjelder ønskene om presiseringer av hva som kan være ekstraordinære forhold, vil departementet påpeke at en for detaljert opplisting i forarbeidene vil kunne skape spekulasjoner og uheldige tilpasninger. Departementet ønsker derfor ikke å legge klare kriterier eller føringer som gir signaler om når en eventuell rasjonering utløses. En rasjonerings situasjon forventes imidlertid å være av en viss varighet. Rasjoneringstiltak skal bare kunne benyttes når det foreligger ekstraordinære forhold som umuliggjør oppnåelsen av balanse selv om tilgjengelige markedsmessige løsninger og den systemansvarliges ulike virkemidler utnyttes. Årsaken til manglende balanse er uten betydning for adgangen til å iverksette rasjonering..."

Departementet beslutter selve iverksettelsen og opphør av rasjonering i medhold av energiloven § 5A-2 første ledd. Planlegging og den administrative gjennomføringen av tiltak i forbindelse med rasjonering tillegges rasjoneringsmyndigheten, jf. § 5A-2 annet ledd. Den operative gjennomføringen vil bli delegert til de operative driftsenhetene i kraftforsyningen. Etter § 5A-2 første ledd er det ikke, som i gjeldende bestemmelse, tilstrekkelig at det kan bli knapphet på elektrisk energi. Bestemmelsen stiller krav om at de ekstraordinære forholdene må ha gitt seg utslag i en knapphet, jfr. "[e]r knapphet". Dette er en naturlig oppfølging av lovendringen som fastslår at rasjoneringsbestemmelsen bare skal gjelde ved energimangel, og at effektmangel skal løses gjennom markedsmessige løsninger og systemansvaret.

Videre fastslås det i første ledd at det i tillegg til ekstraordinære forhold og energimangel må være påkrevet av allmenne hensyn å rasjonere for å sikre en best mulig utnyttelse av energien. Det er ikke gitt at rasjonering i alle tilfeller er nødvendig eller ønskelig for å løse en energimangel som skyldes ekstraordinære forhold.

Annet ledd angir at rasjonering omfatter planlegging og gjennomføring av tvangsmessige leveringsinnskrenkninger og rekvisisjon av elektrisk energi og fjernvarme.

Tredje ledd fastslår at rasjoneringsmyndigheten er ansvarlig for planlegging og administrativ gjennomføring av tiltak i forbindelse med kraftrasjonering, og at ansvaret omfatter nødvendige tiltak før, under og etter selve rasjoneringsperioden. I bokstavene a – e angis mer detaljerte oppgaver og ansvar for rasjoneringsmyndigheten. Av bokstav

c fremgår at rasjoneringsmyndigheten har ansvaret for å informere departementet når rasjonerings kan være aktuelt og foreslå nødvendige tiltak. Departementet skal holdes løpende orientert.

I fjerde ledd presiseres som føring for rasjoneringsmyndigheten at det i størst mulig grad skal legges til rette for at markedsmessige virkemidler benyttes før rasjonerings iverksettes. Bestemmelsen er en oppfølging av forarbeidene til energiloven § 5A-2 som slår fast at markedsmessige løsninger og den systemansvarliges virkemidler skal utnyttes før rasjonerings kan iverksettes.

Femte ledd innebærer i tråd med energilovens formålsbestemmelse og forskriften § 1-2 at rasjonerings skal gjennomføres på en samfunnsmessig rasjonell måte og til minst mulig ulempe for de som berøres.

I sjette ledd klargjøres at rasjonerings skal gjennomføres i henhold til fastsatte planer utarbeidet i samråd med sentrale, regionale og lokale myndigheter og aktuelle netteiere. Forankring av rasjoneringsplanene på sentralt, regionalt og lokalt nivå i tillegg til netteierne er helt nødvendig for å kunne gjennomføre en rasjonerings på en forsvarlig måte med tilstrekkelig kunnskap og vurderinger av relevante forhold.

I syvende ledd slås det fast at rasjoneringsmyndigheten har ansvaret for nødvendige informative tiltak i tilknytning til en rasjoneringsssituasjon.

Åttende ledd innebærer at rasjoneringsmyndigheten har løpende plikt til å orientere departementet når rasjonerings er innført.

Niende ledd åpner for at rasjoneringsmyndigheten eller den rasjoneringsmyndigheten gir fullmakt kan gi nødvendige pålegg for en effektiv planlegging og gjennomføring av rasjonerings. Det fremkommer av Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) at den som utpekes som rasjoneringsmyndighet vil ha et behov for å kunne pålegge de som helt eller delvis eier eller driver nett eller produksjon, samt sluttbrukere oppgaver i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av rasjonerings, og at loven kapittel 7 vil gjelde tilsvarende for utøvelsen av rasjoneringsmyndighetens ansvar.

Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) kan pålegges oppgaver både i forbindelse med planlegging og gjennomføring av rasjonerings, jfr. energiloven § 6-1 slik denne lyder etter lovendringen.

6.3 Ny § 5A-3. Leveringskvalitet

Ny § 5A-3 gir bestemmelser vedrørende leveringskvalitet og erstatter gjeldende § 3 –7 bokstav b.

Leveringskvalitet benyttes som et samlebegrep for en rekke egenskaper ved produksjon, overføring og distribusjon av elektrisk energi, og det er noe uklart hva som legges i begrepet. For å gi begrepet et mer entydig innhold, vil leveringskvalitet bli nærmere definert blant annet i samsvar med internasjonale normer.

En klarere og mer entydig definisjon av leveringskvalitet gir grunnlag for at det kan stilles krav til leveringskvaliteten i kraftsystemet. Kravene til leveringskvalitet fremgår av bestemmelsens første ledd. Aktører tilknyttet nettet på alle nettnivå blir påvirket av

leveringskvaliteten. Ulike aktører har imidlertid ulike behov og ulik betalingsvilje med hensyn til den leveringskvalitet de møter. Det skal ikke stilles krav til leveringskvalitet for å ivareta kravene til de aktørene med høyest betalingsvilje. Krav som settes kan blant annet være minimumskrav for hva som er å anse som tilfredsstillende leveringskvalitet. Det kan stilles mer spesifikke krav dersom det er hensiktsmessig for å legge til rette for en samfunnsmessig rasjonell kraftforsyning. Blant annet teknologisk utvikling, endring av aktørens krav til leveringskvalitet og måling av leveringskvalitet gjør det vanskelig å avgrense nærmere hvilke krav som kan bli stilt i framtiden.

Når det gjelder forholdet til ordningen med kvalitetsjusterte inntektrammer for ikke-levert energi (KILE) fastsatt av NVE, vil departementet presisere at at KILE kun ivaretar enkelte egenskaper ved begrepet leveringskvalitet. § 5A-3 åpner for krav til leveringskvalitet for forhold som KILE ikke ivaretar.

For aktørene er det viktig å vite hvilken leveringskvalitet de kan forvente seg. § 5A-3 annet ledd krever at den som leverer elektrisk energi plikter å informere tilknyttede aktører om hvilken leveringskvalitet de kan påregne. Aktører som ønsker en annen leveringskvalitet kan inngå private avtaler om dette.

§ 7-1 bokstav m gir NVE hjemmel til å fastsette nærmere krav til leveringskvalitet.

7. NYTT KAPITTEL 5B – ENERGIPLANLEGGING

Som følge av behandlingen av Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) er det vedtatt en ny § 5B-1 i energiloven om energiplanlegging. I tråd med dette oppheves gjeldende forskrift § 3-3 om regional kraftsystemplanlegging og gjeldende § 3-6 om lokal energiplanlegging, og samles i ny § 5B-1.

Departementet vil påpeke at energiplanlegging er et overordnet begrep knyttet til planleggingen av det helhetlige energisystemet, der energiproduksjon, transport og energibruk inngår. Kraftsystemplanlegging omfatter produksjon, overføring, distribusjon og bruk av elektrisk energi, og vil utgjøre et hovedelement i energiplanleggingen.

Første ledd slår fast at konsesjonærer på alle nettnivåer skal delta i energiplanarbeidet og samordne de enkelte energiplaner til hverandre, som grunnlag for en samfunnsmessig rasjonell utvikling av energisystemet, og for behandling av søknader om konsesjon på elektriske anlegg og fjernvarmeanlegg.

Annet ledd angir hva planleggingen skal omfatte. Det presiseres at den vil omfatte produksjon, overføring, distribusjon og bruk av elektrisk energi, samt at det skal tas hensyn til muligheter for bruk av fjernvarme, energifleksible løsninger, varmegjenvinning, innenlandsk bruk av gass, tiltak for energiøkonomisering ved nybygg og rehabiliteringer, effekten av å ta i bruk energistyringssystemer på sluttbrukersiden m.v.

Departementet vil presisere at de enkelte temaers betydning og vekt vil variere i forhold til hva som er den enkelte konsesjonærs kjernevirksomhet og på hvilket nivå i

systemet konsesjonæren befinner seg. For planlegging på sentral- og regionalnettnivå vil for eksempel hovedfokus som i dag være rettet mot planlegging av utviklingen av nettet, men kommunikasjon med aktører på produksjons- og forbrukssiden samt underliggende nivåer vil også være et viktig element i denne planleggingen. På det lokale nivået vil utvikling av distribusjonsnettet være hovedelementet i planleggingen, dog slik at de ulike temaene som angitt i annet ledd vil ha større betydning og påvirkning for konsesjonærene her enn for de høyere nivåene.

Departementet vil videre påpeke at planleggingsbestemmelsene retter seg mot den som i medhold av § 5A-1 er utpekt som systemansvarlig, og mot nettselskaper og fjernvarmekonsesjonærer. Viktige føringer knyttet til utviklingen, både for forbruk og utnyttelsen av lokale energikilder, blir imidlertid lagt gjennom kommunenes planlegging etter plan- og bygningsloven. Etter departementets syn foreligger det et potensiale for en klarere kobling mellom planleggingen etter § 5B-1 og kommunal planlegging etter plan- og bygningsloven. Departementet vil understreke behovet for at aktører som driver energiplanlegging, spesielt på det lokale nivået, bidrar med opplysninger og systemkompetanse i forhold til kommunenes planlegging av relevante tiltak som for eksempel nye bolig- eller industriområder. Dette vil sikre at de systemmessige og energimessige konsekvensene av kommunal planlegging blir tilstrekkelig belyst foruten at konsesjonærene får opplysninger av betydning for utviklingen av sine systemer. I tillegg vil det bidra til å bevisstgjøre kommunene om de energimessige sider av planleggingen etter plan- og bygningsloven, herunder ulike energivalg.

Tredje ledd fastslår at konsesjonærene etter pålegg fra NVE plikter å utarbeide energiplaner og koordinere utarbeidelsen av energiplaner innen et nærmere avgrenset planområde. Ordningen innebærer i store trekk en videreføring av dagens organisering av kraftsystemplanleggingen hvor det for eksempel er utpekt regionale planansvarlige.

Fjerde ledd innebærer en plikt for de planansvarlige til å oversende planene til NVE. NVE kan kreve fremlagt alt nødvendig underlagsmateriale av teknisk og økonomisk art som er nødvendig for å følge opp energiplanarbeidet.

Forskriften § 7-1 bokstav n slår fast at NVE kan gi nærmere forskrifter om energiplanlegging. Forskriftene kan regulere energiplanenes innhold og utforming, samt den nærmere organisering og finansiering av arbeidet.

8. ENDRINGER I FORSKRIFTEN KAPITTEL 6 – BEREDSKAP

8.1 Bakgrunn

Forutsetningene og utfordringene for beredskapstjenesten i norsk kraftforsyning har endret seg vesentlige de siste 5-10 år. Eksempler på dette er:

- endring av global og nasjonal sikkerhetspolitisk situasjon
- utvikling innen våpenteknologi

- utvikling innen driftsstyringssystemer
- internasjonalisering av kraftproduksjon, systemer og etablering av kraftmarked
- introduksjon og utvikling av alternative produksjonskilder
- samfunnets økte avhengighet av energi – sårbarhet.

Kraftforsyningsberedskap innebærer optimal forebygging og håndtering av alle kritiske situasjoner som kan skade eller hindre produksjon og fordeling av elektrisk kraft.

Den sentrale hjemmel for de krav som stilles til kraftforsyningsberedskap – herunder sikkerhet og beredskapstiltak i kraftforsyningen - er gitt i energiloven kapittel 6 om beredskap.

I årenes løp er det på beredskapsområdet gitt en rekke forskrifter og annet regelverk fastsatt av Kongen eller av departementet. Enkelte av disse er gitt med hjemmel i andre lover. NVE har gitt en rekke utfyllende bestemmelser i form av "Retningslinjer for sikring av kraftforsyningsanlegg", "Beredskapshåndbok for kraftforsyningen", "Brannvern og redningstjeneste i kraftforsyningen" med flere. I tillegg kommer en del frittstående instruksjoner, direktiver og diverse særtrykk. Det er et behov for å restrukturere og systematisere eksisterende forskrifter og annet regelverk innen området beredskap. Det er likeledes vesentlig at forskriften legger til rette for en balansert sikkerhets- og beredskapstjeneste for å motvirke utilsiktede motsetninger mellom energiloven og annet relevant lovverk og forskrifter.

Rammevilkår som må reguleres og hensyntas er:

- beredskapsmessige forutsetninger
- vilkår gitt i annen lovgivning, forskrifter og annet regelverk
- myndigheters samlede virkemiddelbruk
- organisatoriske forhold i bransjen
- økonomiske rammevilkår.

8.2 Kommentarer til de enkelte bestemmelser i kap. 6

Til § 6-1 Formål

Beredskap er en støttefunksjon for at kraftforsyningen skal kunne oppnå forventede mål under vanskelige, kritiske eller ekstreme forhold. Beredskap må sees på som en integrert funksjon av hele kraftforsyningsaktivitet.

En helhetlig beredskap består, i tillegg til integrasjon i ordinær aktivitet, av følgende:

- analyser av trusler og risikoer
- gjennomføring av forebyggende tiltak
- planlegging og organisering av ressurser for å håndtere kritiske situasjoner
- håndtere kriser og gjenopprette funksjoner.

Begrepet "forebygge og begrense" innebærer både en aktivitet som skal være av preventiv karakter, men også en operativ rolle dersom det kan oppstå, eller har oppstått, en kritisk situasjon som innebærer fare for betydelige samfunnsmessige konsekvenser ved at kraftforsyningen forstyrres eller faller ut. Aktørene skal ha en tilstrekkelig reparasjonskompetanse for å kunne gjenopprette funksjoner snarest mulig etter en kritisk situasjon.

Til § 6-2 Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO)

Av første ledd fremgår det at KBO skal bestå av alle enheter som står for kraftforsyningen under ordinære driftsforhold. Den som løser oppgavene under normale driftsforhold løser erfaringsmessig tilsvarende utfordringer best i kritiske situasjoner, herunder gjennomføring av rasjonering.

KBO må derfor "speile" kraftforsyningen, så langt dette er mulig, slik den er organisert til enhver tid. Det vil være nødvendig å gjennomføre en analyse og beslutte hvordan KBO best kan organiseres.

NVE kan med hjemmel i § 7-1 bokstav o gi nærmere bestemmelser om KBO.

Annet ledd i § 6-2 presiserer fasene i et helhetlig beredskapskonsept.

De fleste områder i kraftforsyningen vil, i varierende grad, være utsatt for trussel- og/eller risikofaktorer som kontinuerlig må vurderes og tas inn i et enhetlig og koordinert beredskapskonsept.

Hensikten med risiko- og sårbarhetsvurdering er å identifisere svake sider ved vassdragsanlegg, kraftforsyningens infrastruktur, teknologi, materiell, personell m.v. for å kunne sette inn forebyggende tiltak eller justeringer. I tillegg til å gi de rette forutsetninger for en effektiv beredskapsorganisering og -tjeneste, skal analysen også være et bidrag til å iverksette de riktige økonomiske investeringer (kost/nytte).

Til § 6-3 Sikringstiltak

Selv om det blir krevet at bransjen skal gjennomføre sårbarhetsanalyser, utelukker ikke dette fastsettelse av enkelte minimumskrav. Omfanget av sikringstiltakene fremgår av § 6-3. Sikringstiltak kan reguleres i en egen beredskapsforskrift, eller i form av enkeltvedtak.

Til § 6-4 Forebyggende sikkerhetstiltak

Begrepet "Forebyggende sikkerhetstiltak" er blant annet benyttet og definert i lov av 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhet (sikkerhetsloven).

Sikkerhetsinstruksen gjelder for aktører i kraftforsyningen så langt denne passer, jfr. Sikkerhetsbestemmelser for kraftforsyningen av 11.01.1991 nr. 13.

Bestemmelser om forebyggende sikkerhetstiltak tas inn i forskriften til energiloven for å ivareta hensynet til en helhetlig beredskapstjeneste innen kraftsektoren. Av første

ledd fremgår det at ansvaret for gjennomføringen av forebyggende sikkerhetstiltak er tillagt KBO.

Omfanget av forebyggende sikkerhetstiltak fremgår av bestemmelsens annet ledd.

I tredje ledd vises det til at sikkerhetsloven kommer til anvendelse ved ansettelse eller engasjement av utenlandske statsborgere i kraftforsyningen.

NVE kan i henhold til § 7-1 bokstav o gi nærmere bestemmelser om vilkår for ansettelse eller engasjement av utenlandske statsborgere i kraftforsyningen.

Til § 6-5 Økonomiske rammer og statlig tilskudd

Gjeldende § 6-3 om økonomisk ramme og statlige tilskudd videreføres i det vesentligste i § 6-5.

Til § 6-6 Gebyr

Gjeldende § 6-5 om dekning av utgifter videreføres i ny § 6-6 med mindre språklige justeringer i første ledd.

Til § 6-7 Gjennomføring og tilsyn

Bestemmelsen klargjør i første ledd at det skal etableres internkontrollsystemer innen området beredskap.

Av annet ledd går det frem at den enkelte aktør skal etablere tiltak for å påse at kravene som faller inn under internkontrollordningen overholdes. Det må kunne dokumenteres at slike tiltak er etablert og at de faktisk følges.

Aktørene har et selvstendig ansvar for å følge vedkommende lov eller forskrift, uavhengig av den kontroll tilsynsmyndighetene utfører. Det skal utarbeides et kvalitetssystem som beskriver prosedyrer slik at aktivitetene planlegges, organiseres, utføres, vedlikeholdes og kontrolleres i samsvar med de krav som er stilt.

Tilsyns- og forvaltningsmyndigheten skal forsikre seg om at et kvalitets- og internkontrollsystem eksisterer. Tilsynet vil også bli utført for å få bekreftet at praksis er i samsvar med beskrevne prosedyrer.

9. ENDRINGER I FORSKRIFTEN KAPITTEL 7 – DIVERSE BESTEMMELSER

Til § 7-1 Kompetanse

Gjeldende § 7-1 angir i dag NVEs kompetanse til å fastsette ytterligere forskrifter til gjennomføring og utfylling av forskriften til energiloven.

Som følge av lovendringsforslaget er det aktuelt å fastsatte enkelte nye forskrifter og å foreta revisjon av eksisterende forskrifter fastsatt av NVE med hjemmel i bestemmelsen.

Departementet vil presisere at gjeldende forskrifter gitt av NVE med hjemmel i gjeldende § 7-1 ikke oppheves som følge av ikrafttreddelsen av denne endringsforskriften.

Det gjøres enkelte tilføyelser i oppstillingen i forhold til gjeldende § 7-1.

Bokstav a angir at NVE i underliggende forskrifter kan stille supplerende og utfyllende krav til ulike typer søknader utover de krav som fremkommer av energiloven § 2-1 og de enkelte bestemmelser om dette i forskriften.

Bokstavene b - h angir at NVE i forskrift kan utfylle § 4-4 bokstavene a – g om henholdsvis økonomisk og teknisk rapportering, inntekter ved salg av netjtjenester, fordeling av felleskostnader mellom nettvirksomhet og annen virksomhet, markedsadgang og tariffer, nøytral opptreden, informasjon til kunder og samordning av nett og netjtjenester. Slike forskrifter eksisterer allerede i dag i det vesentligste gjennom NVEs forskrift om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og overføringstariffer, slik at det på dette området stort sett vil være behov for en gjennomgang og revisjon av gjeldende forskrifter.

Krav til nøytral opptreden er også aktuelt i forbindelse med revisjon av NVEs forskrift om måling, avregning og samordnet opptreden ved kraftomsetning og fakturering av netjtjenester. Hjemmelen for gjeldende forskrifter om måling, avregning og fakturering inntas som bokstav i som gir NVE kompetanse til å utfylle § 4-5.

Bokstav j gir NVE hjemmel til om nødvendig å fastsette forskrifter til gjennomføring og utfylling av bestemmelsene i §§ 4-6 til 4-8 om markedsplass.

Bokstav k gir NVE kompetanse til å fastsette forskrifter om systemansvar, mens bokstav l gir kompetanse til å fastsette forskrifter om rasjonering.

Departementet vil vise til at NVEs utkast til forskrift om systemansvaret i kraftsystemet er besluttet utsatt, og således ikke vil tre i kraft fra 01.01.2002. Departementet vil presisere at gjeldende retningslinjer for systemansvaret vil gjelde videre inntil NVEs forskrift om systemansvaret er på plass.

I § 5A-3 er det inntatt en egen bestemmelse om leveringskvalitet. Bokstav m gir NVE kompetanse til å fastsette utfyllende forskrifter til denne bestemmelsen. Tilsvarende åpnes det i bokstav n for at NVE kan fastsette forskrifter til utfylling av § 5B-1 om energiplanlegging, og bokstav o gir kompetanse til å fastsette utfyllende regelverk til kapittel 6 om beredskap.

Til § 7-2 Tilsyn og kontroll

Gjeldende § 7-2 om tilsyn og kontroll fastslår at NVE fører tilsyn for å sikre etterlevelse av forskriften, bestemmelser gitt i medhold av forskriften og vilkår satt i konsesjoner gitt etter energiloven.

Slik energiloven § 7-1 lyder etter lovendringen fører departementet kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av energiloven blir overholdt. Dette gjelder selve loven, forskrifter og konsesjonsvilkår fastsatt med hjemmel i loven.

Av informasjonshensyn inntas den samme regel i § 7-2. Det presiseres i annet punktum at NVE har tilsynskompetanse for de forhold som delegeres til NVE etter loven og forskriften.

Til § 7-3 Pålegg

Gjeldende § 7-3 har i dag to ledd. Første ledd angir departementets påleggskompetanse mens annet ledd angir NVEs påleggskompetanse. NVE har snevrere påleggskompetanse enn departementet for så vidt gjelder konsesjonsvilkår.

Departementet mener at denne todelingen er unødvendig, og bestemmelsen endres slik at § 7-3 kun gjentar departementets primærkompetanse etter loven § 7-1 første ledd første punktum til å gi pålegg. I samsvar med Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) angir derfor § 7-3 at departementet kan gi de pålegg som er nødvendige for å gjennomføre bestemmelser gitt i eller i medhold av energiloven. Dette gjelder selve loven, forskrifter og konsesjonsvilkår fastsatt med hjemmel i loven. Av annet punktum fremkommer det at NVE vil ha den samme påleggskompetansen som departementet for så vidt gjelder områder som delegeres til NVE.

Til § 7-4 Dispensasjon

Gjeldende § 7-4 angir departementet og NVEs kompetanse til å dispensere fra forskrifter og konsesjonsvilkår.

§ 7-4 endres slik at bestemmelsen kun angir departementets adgang til å dispensere fra energilovforskriften, forskrifter fastsatt med hjemmel i denne og vilkår fastsatt i konsesjoner gitt i medhold av energiloven. For områder som delegeres til NVE, vil NVEs kompetanse følge av annet punktum.

Departementet vil videre understreke at ordlyden krever "særlige tilfelle". Begrepet er en rettslig standard, men det må kreves kvalifiserte tilfelle for at dispensasjon skal kunne gis. Bare i helt spesielle tilfelle skal det kunne gis generelle dispensasjoner, for eksempel til alle som omfattes av en bestemt regel i forskriftene. Det normale i slike tilfelle vil være å endre forskriften på det aktuelle området.